

Котов М. В.,*кандидат філологічних наук,**доцент кафедри ділової іноземної мови і перекладу**Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут»**<https://orcid.org/0000-0001-8327-5197>***Омельченко Ю. І.,***магістрант, спеціальність 035 «Філологія»**Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут»**<https://orcid.org/0009-0009-2992-1982>*

ГРАМАТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ АНГЛОМОВНОЇ ІНСТРУКТИВНОЇ ТЕХНІЧНОЇ ДОКУМЕНТАЦІЇ У СФЕРІ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Анотація. Безперервне та стрімке зростання використання цифрових сервісів, онлайн-платформ і різноманітного програмного забезпечення в Україні зумовлює нагальну потребу не лише у високоякісній локалізації, а й у лінгвістично точному та стилістично виваженому відтворенні довідкових та інструктивних текстів, які забезпечують коректне користування та зручність використання продуктів українськими користувачами.

У статті проаналізовано граматичні особливості перекладу англійської технічної документації у сфері інформаційних технологій українською мовою. У роботі окреслено специфіку технічної документації як особливого виду науково-технічних текстів, що характеризуються стандартизованою термінологією, чіткою структурою та прагматичною спрямованістю на точне інформування та інструктування користувача.

На основі аналізу англійських довідкових та інструктивних статей сервісів Google (ресурс Google Help) та Microsoft (ресурс Learn Microsoft 365), а також їх українських локалізованих версій встановлено ключові граматичні труднощі, з якими стикається перекладач під час роботи з ІТ-документацією. Зокрема, розглянуто способи передавання модальності у складних модальних присудках: обов'язковість ("must") відтворюється конструкціями з «потрібно», «необхідно», тоді як рекомендації ("should") – конструкціями зі «слід», «рекомендується». Дієслова ж "may", "can", "might", "could" перекладаються переважно конструкціями з дієсловом «могти» або безособовою формою «можна». Також описано закономірності відтворення часових форм при перекладі з англійської мови українською. Особливу увагу приділено перекладу пасивних конструкцій, що у текстах технічної документації використовуються для акцентування об'єкта дії. В українських перекладах такі конструкції реалізуються через неозначено-особові форми на «-но», «-то», дієслівні форми на «-ся» або через наказовий спосіб у разі інструктивного характеру висловлення.

Результати дослідження можуть бути використані у професійній діяльності перекладачів і редакторів, а також під час подальших досліджень у галузі ІТ-перекладу.

Ключові слова: технічна документація, переклад технічної документації, ІТ-сфера, граматичні особливості перекладу, модальність, дієслівні форми часу та способу, пасивний стан.

Постановка проблеми. Переклад – це особливий вид діяльності людини, що спрямований на подолання бар'єрів у людському спілкуванні, які пов'язані з мовним різноманіттям. Він є важливою формою вербальної комунікації між людьми, що говорять різними мовами і належать до різних культур. Така комунікація може успішно здійснюватися лише за умови посередництва перекладача, що сприймає повідомлення однією мовою та відтворює іншою [1].

З іншого боку, процес поживлення міжнародного обміну товарами та послугами, розвиток науки й техніки зумовлюють необхідність перекладу різноманітної супровідної документації до продуктів [2].

Дослідження особливостей перекладу технічної документації у сфері інформаційних технологій є надзвичайно актуальним, оскільки такі тексти забезпечують ефективне використання програмного забезпечення, апаратних засобів та цифрових сервісів. Кожен фрагмент технічного тексту має чітку комунікативно-прагматичну функцію – інформувати, інструктувати чи попереджати користувача про певні дії. Водночас перекладач має враховувати жанрово-культурну специфіку документів, адже у них відображаються особливості професійного дискурсу, стандарти технічного письма та національні норми оформлення документації. Особливої уваги потребує відтворення цих характеристик українською мовою, оскільки переклад у сфері ІТ часто ускладнюється термінологічними неузгодженостями, різницею у мовних конвенціях та впливом англійського оригіналу. Недостатнє врахування цих чинників може призвести до неточностей або втрати прагматичної адекватності, що негативно впливає на розуміння змісту та коректність виконання інструкцій користувачами.

Аналіз досліджень і публікацій. У нашому дослідженні ми спираємось на висновки щодо перекладу науково-технічних текстів таких вчених як В. І. Карабан, І. В. Корунець, Л. А. Лисиченко [3]. Особливості перекладу та локалізації у сфері інформаційних технологій досліджували С. В. Єлісеєва [4], Н. В. Романенко та О. М. Говера [5], Є. Скибін [6], Т. В. Чрділелі та Н. В. Кожемяченко [7]. Водночас дослідження граматичних особливостей перекладу технічної документації у сфері ІТ ще не отримало належної уваги.

Стаття має за мету встановлення й опис граматичних особливостей перекладу англomовної технічної документації у сфері інформаційних технологій українською мовою. Об'єктом дослідження виступає англomовна технічна документація в IT-сфері та її українські переклади. Предметом дослідження є граматичні особливості перекладу англomовної технічної документації у сфері інформаційних технологій українською мовою.

Виклад основного матеріалу. Матеріалом дослідження слугували 50 оригінальних англomовних і локалізованих українських довідкових та інструктивних статей до IT-сервісів компанії Google з довідкового центру Google Help та Microsoft – з Learn Microsoft 365.

Під *технічним документуванням* розуміємо процес фіксації технічних і наукових ідей на матеріальному носії. Технічна документація створюється в ході документування різних видів науково-технічної діяльності, зокрема проєктування, конструювання, розроблення технологічних процесів, проведення наукових досліджень, організації промислового виробництва, а також геологорозвідувальних, геодезичних і картографічних робіт [8]. Своєю чергою, *технічну документацію* розуміємо як сукупність графічних і текстових документів, що застосовуються під час проєктування, конструювання, виготовлення, випробування та експлуатації промислових виробів, у процесі проєктування, будівництва, експлуатації й ремонту будівель та споруд, а також при розробці технологічних процесів виробництва й при розробці та використанні апаратного й програмного забезпечення [9]. Документація передбачає створення артефакту – власне документа, який може складатися з електронних файлів, вебсторінок, зображень, схем, нотаток або паперових матеріалів [10]. Створення документації потребує застосування стандартизованої термінології, дотримання визначених вимог і положень щодо змісту та складу уніфікованих форм документів, а також виконання встановленого порядку їх оформлення [11]. *Технічний документ* розуміємо як науково-технічний текст, який містить технічну інформацію про певний технічний процес, продукт або пристрій. Такі документи можуть включати технічні специфікації, інструкції, монтажні креслення, схеми та інші матеріали [12].

Як стверджують А. І. Синько та А. М. Пелешина [13], документація поділяється за такими типами: документація вимог, архітектурна, технічна, маркетингова та документація для користувача. Дослідники О. В. Марковець та А. І. Синько зазначають [14], що для того, щоб уважатись якісною, технічна документація повинна мати такі властивості:

- бути зрозумілою для споживача (користувача),
- бути зручною та простою у використанні,
- задовольняти всі потреби споживача,
- містити актуальну, нову інформацію,
- дотримуватися певної множини елементів (мати чітку структуру).

Особливістю текстів технічної документації як науково-технічних текстів є чітка лінійна послідовність тематично й структурно однорідних висловів, що відображають сферу зберігання та передавання інформації.

Переклад науково-технічних текстів є складним і багаторівневим процесом, що потребує глибоких лінгвістичних знань та спеціальної підготовки у відповідній галузі. Його основна мета – передати науково-технічну інформацію в кон-

тексті міжнародної наукової та технічної співпраці. Ретельний добір і аналіз пов'язаних логічно компонентів та термінів у вихідному тексті формують основу для вибору адекватних перекладацьких стратегій. Це забезпечує точність і цілісність змісту перекладу, не спотворюючи його семантичного ядра. Таким чином, процес перекладу науково-технічних текстів здійснюється поетапно з урахуванням особливостей науково-технічного дискурсу.

Під час перекладу текстів технічної документації перекладач постає перед численними труднощами – як лексичними, так і граматичними. Дослідивши граматичні особливості перекладу технічної документації, було виокремлено такі ключові аспекти, які потребують ретельної уваги та окремого підходу: переклад складного модального дієслівного присудка, переклад форм часу та способу дієслова, а також переклад конструкцій із пасивним станом дієслова.

Складний модальний дієслівний присудок складається з модального дієслова та інфінітиву смислового дієслова. У технічній документації найчастіше такими модальними дієсловами є *must, should, may, can*.

У науково-технічних текстах модальне дієслово *must* позначає обов'язкову вимогу, без виконання якої система не працюватиме або виникне помилка. В українських перекладах "*must*" передається як «повинен», «слід», «необхідно», або «потрібно», поєднуючись з неозначеною формою іншого дієслова. Наприклад:

(1) *To activate a plan, a user must install the app and sign in with their account. – Щоб активувати план, користувачеві потрібно встановити застосунок й увійти, використовуючи власний обліковий запис* [15].

Should використовується для передачі рекомендацій або бажаної дії, але не обов'язкової. В українському перекладі зазвичай передається як «слід», «рекомендується», «мають» у поєднанні з неозначеною формою дієслова:

(2) *Your keywords should match the terms your potential customers would use to find your products or services. – Ключові слова мають збігатись із запитами, за якими потенційні клієнти шукатимуть ваші товари або послуги* [16].

Дієслова *may* і *can* виражають опціональність, можливість або дозвіл. Обидва часто перекладаються формою теперішнього часу дієслова «*могти*» з неозначеною формою дієслова:

(3) *Google Ads can help you drive sales, leads, or website traffic by reaching customers on Google and YouTube. – Google Ads може допомогти вам збільшити кількість продажів, кількість відвідувань або трафік на вебсайті, залучаючи клієнтів із Google і YouTube* [16].

У технічній документації *might* та *could* також можуть застосовуватися для позначення можливості. У такому випадку українською перекладаються сполученням «*можна*» із неозначеною формою дієслова (приклад 4) або формою теперішнього часу дієслова «*могти*» з неозначеною формою дієслова (приклад 5).

(4) *If you sell men's athletic footwear, you might choose specific keywords like "men's basketball shoes," a type of shoe you offer. – Якщо ви продаєте спортивне взуття для чоловіків, можна підібрати ключові слова, що відповідають різновидам продукції, як-от «чоловіче взуття для баскетболу»* [16].

(5) *Your ad group for running shoes could include ads with keywords like "running shoes" and "running sneakers". – Група*

оголошень для бігового взуття може включати ключові слова «взуття для бігу» й «кросівки для бігу» [16].

В англomовній технічній документації вибір та застосування дієслівних форм часу та способу зумовлюються тим, що користувач програмного чи апаратного забезпечення має однозначно тлумачити написане, а також швидко й точно виконувати зазначені рекомендації та настанови. Наприклад, у підрядних реченнях часу Present Indefinite перекладається формою майбутнього часу дієслова присудка:

(6) *After you turn on 2-Step Verification, you need to complete a second step to verify it's you if you choose to sign in with a password. – Коли ви увімкнете двоетапну перевірку, під час входу за допомогою пароля потрібно буде пройти другий етап, щоб підтвердити свою особу* [17].

Дієслівні форми Present Continuous можуть передаватися при перекладі українською безособовими конструкціями:

(7) *We're verifying it's you. This can take 3–5 business days. – Триває підтвердження особи. Це може тривати 3–5 робочих днів* [18].

Такі безособові форми універсальні: їх легко перевикористовувати, переносячи між розділами й документацією для різних продуктів.

Характерні для інструктивних текстів англійською прості (синтетичні) форми наказового способу (Imperative Mood) зазвичай передаються в українських текстах формою наказового способу другої особи множини:

(8) *Open your Google Account. Click Security. Enter a new password. Select Change Password. – Відкрийте обліковий запис Google. Натисніть «Безпека». Введіть новий пароль. Виберіть «Змінити пароль»* [19].

В англomовних інструкціях і довідкових статтях конструкції із формами пасивного стану дієслова-присудка використовуються для того, щоб зосередити увагу на об'єкті дії (наприклад, *password, settings, security key*) та змістити акцент з виконавця (*system, administrator, user*). Під час перекладу форми пасивного стану передаються неозначено-особовими формами дієслова на «-но» чи «-то» (приклад 9) або зворотною дієслівною формою на «-ся» (приклад 10):

(9) *If your account has been disabled, you may be able to download and save account data from some Google services. – Якщо обліковий запис вимкнено, ви можете завантажити й зберегти його дані з деяких сервісів Google* [20].

(10) *When Timeline is on, even when Google apps aren't in use, your precise device location is regularly saved to your device. – Якщо Хронологію увімкнено, точне місцезнаходження вашого пристрою регулярно зберігається на ньому, навіть коли ви не використовуєте додатки Google* [21].

Своєю чергою, пасивний інфінітив у складі модального дієслівного присудка перекладається, як правило, неозначеною формою дієслова або ж наказовим способом:

(11) *To use this feature, before you try to sign in, the «Skip password when possible» option must be turned on in your account's Security & sign-in page – Щоб використовувати цю функцію, перш ніж входити в обліковий запис, увімкніть опцію «Пропустити пароль, якщо можливо» на сторінці «Безпека й вхід»* [22].

Висновки. Проведений аналіз граматичних особливостей перекладу англomовних технічних текстів показав, що точність передавання змісту значною мірою залежить від правильного

відтворення модальності, коректної передачі часових форм та форм способу дієслів, а також дієслівних пасивних конструкцій.

Результати дослідження можуть бути використані як перекладачами, так і редакторами для підвищення якості відтворення технічних текстів у сфері інформаційних технологій, а також для оптимізації процедур контролю якості перекладу.

Перспективи дослідження вбачаємо у вивченні перекладу залежно від типу продукту – наприклад, десктопного програмного забезпечення чи мобільних застосунків, – а також від цільової аудиторії.

Література:

1. Ташенко Г. В. Актуальні проблеми теорії та практики перекладу: конспект лекцій для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр» факультету іноземних мов. Харків: друкарня «Мадрид», 2021. 168 с.
2. Колос Ю. З. Особливості передачі вимог в інструктивних текстах під час перекладу з англійської мови українською. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія*. 2021. Вип. 48, т. 4. С. 70–72.
3. Лисиченко Л. А. Переклад технічних текстів: структурні і граматичні особливості. *Науковий вісник*. 2020. Вип. 12. No 4. С. 56–72.
4. Єлісеєва С. В. Переклад і локалізація у сфері інформаційних технологій. *Наукові праці. Філологія. Мовознавство*. 2015. С. 32–36.
5. Романенко Н. В., Говера О. М. Трансформації як ключовий метод перекладу текстів ІТ-сфери. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Соціальні комунікації*. 2018. Том 29 (68). №4. С. 116–120.
6. Скибін Є. Особливості адаптації ІТ-термінології при перекладі англomовних текстів українською мовою. *Вісник Київського національного лінгвістичного університету. Серія: Філологія*. 2018. Вип. 4. С. 34–41.
7. Чрділелі Т. В., Кожемяченко Н. В. Лінгвістичні особливості локалізації програмного забезпечення. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологічна»*. 2015. Випуск 62. С. 345–348.
8. Кропівний В. М., Кропівна А. В., Молокост Л. А. Технічна документація: методичні вказівки до вивчення курсу для студентів спеціальностей 7.02010501, 8.02010501 «Документознавство та інформаційна діяльність» [Електронний ресурс]. Кіровоград: КНТУ, 2015. 52 с.
9. Основи технічної документації [Текст]: навч. посіб. для студентів технічних спеціальностей / Терлецький Т. В., Кайдик О. Л., Ткачук А. А., Речун О. Ю.; за заг. ред. Терлецького Т. В. Луцьк: ІВВ Луцького НТУ, 2021. 126 с.
10. Інформація та документація. Базові поняття. Терміни та визначення: ДСТУ 2392-94. К.: Держстандарт України, 1994. 25 с.
11. Синько А. І. Суспільно орієнтована документація програмного забезпечення. *Integration of Education, Science and Business in Modern Environment: Winter Debates: proceedings of the 4th International Scientific and Practical Internet Conference*, Дніпро, Україна, 2023. Дніпро: ФОП Марениченко В. В., 2023. С. 259–260.
12. Жарінова А., Чуприна Х., Цибенко І. Класифікація типів документів, що містять результати інтелектуальної та творчої діяльності. *Управління розвитком складних систем*. 2023. № 53. С. 63–70.
13. Synko A., Peleshchshyn A. Software development documentation – documentation types and standards. *Scientific Journal of TNU (Tern.)*. 2020. Vol. 98, № 2. P. 120–128.
14. Марковець О. В., Синько А. І. Формування якісної технічної документації до програмного забезпечення. *Вісник ВПІ*. 2021. Вип. 2. С. 98–106.

15. Microsoft 365 usage analytics [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://learn.microsoft.com/en-us/microsoft-365/admin/usage-analytics/usage-analytics?view=o365-worldwide>.
16. Google Ads Help. Basic tips for building a keyword list [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://support.google.com/google-ads/answer/2453981>.
17. Turn on 2-Step Verification [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://support.google.com/accounts/answer/185839>.
18. How 2-Step Verification works [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://support.google.com/accounts/answer/6103523>.
19. Change or reset your password [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://support.google.com/accounts/answer/41078>.
20. Update your account to meet age requirements [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://support.google.com/accounts/answer/1333913>.
21. Manage your Timeline data [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://support.google.com/accounts/answer/14200149>.
22. Sign in with your phone number instead of a username [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://support.google.com/accounts/answer/7222352>.

Kotov M., Omelchenko Yu. Grammatical Features of Translating English-Language Instructional Technical Documentation in the Field of Information Technology

Summary. The continuous and rapid growth in the use of digital services, online platforms, and various types of software in Ukraine creates an urgent need not only for high-quality localization but also for linguistically accurate and stylistically consistent rendering of reference and instructional texts that ensure correct operation and convenient use of products by Ukrainian users.

The article analyzes the grammatical features of translating English-language technical documentation in the field of information technology into Ukrainian. The study outlines the specificity of technical documentation as a distinct type of scientific and technical text characterized by standardized

terminology, a clear structure, and a pragmatic focus on accurate informing and instructing the user.

Based on the analysis of English-language reference and instructional materials from Google services (Google Help) and Microsoft (Learn Microsoft 365), as well as their Ukrainian localized versions, the study identifies key grammatical challenges encountered by translators working with IT documentation. In particular, it examines the ways of rendering modality in complex modal predicates: obligation expressed by *must* is conveyed through constructions such as “потрібно” and “необхідно,” whereas recommendations expressed by *should* are translated using “слід” and “рекомендується.” Verbs such as *may*, *can*, *might*, and *could* are predominantly translated with constructions involving the verb “*могти*” or impersonal forms such as “*можна*.” The paper also describes patterns in rendering verbal tense forms when translating from English into Ukrainian. Special attention is given to the translation of passive constructions, which in technical documentation are used to highlight the object of the action. In Ukrainian translations, such constructions are typically rendered by impersonal forms ending in “-но”, “-то”, verb forms with “-ся”, or imperative forms when the statement has an instructive function.

The findings of the study may be applied in the professional practice of translators and editors, as well as in further research in the field of IT translation.

Key words: technical documentation, technical documentation translation, IT sector, grammatical features of translation, modality, tense and mood forms of verbs, passive voice.

Дата першого надходження рукопису
до видання: 10.11.2025

Дата прийнятого до друку рукопису
після рецензування: 08.12.2025

Дата публікації: 31.12.2025